

קריפטוזואולוגיה

אוקאפי, חיה שהתגלתה רק בשנת 1901, ומשמשת כסמל החברה הבינלאומית לקריפטוזואולוגיה

איור של ביגפוט.

איור של החיה מז'בודן אוכלת אדם.

קריפטוזואולוגיה (מיוונית: *Κρυπτοζωολογία*) היא תחום פסאודו-מדעי העוסק בחקר יצורים, בעיקר בעלי חיים, אשר נחשבים בדרך-כלל למיתולוגיים, דמיוניים או נכחדים, ואשר ייתכן שנצפו על ידי בני אדם, אך ללא הוכחה מדעית. לעיתים רחוקות עומדות לרשות החוקרים גם ראיות פיזיות, כמו במקרים של גלובסטרים.

תוכן עניינים

מינוח, היסטוריה וגישה

קריפטידים

ראו גם

קישורים חיצוניים

מינוח, היסטוריה וגישה

את המושג הגה הזואולוג הבלגי "ברנרד הֶבְלֶמַנְס" (Bernard Heuvelmans), מחבר הספר "בעקבות חיות לא-מודעות" (*On the Track of Unknown Animals*) הבלמנס שאב השראה רבה מהביולוג ההולנדי "אנתוניד קורנליס אאודמנס" (Anthonid Cornelis Oudemans), אשר שימש כמנהל הגן הזואולוגי המלכותי בעיר האג בסוף המאה ה-19. ב-1892 פרסם אאודמנס את ספרו "נחש הים הענקי" (*The Great Sea Serpent*), בו הסיק, לאחר חקר תצפיות רבות של נחשי ים ברחבי איחופה, שככל הנראה מדובר בכלב ים גדול ממין שטרם נודע. פרסום זה מסמן, לפי הבלמנס, את לידת מדע הקריפטוזואולוגיה.

גישתה של הקריפטוזואולוגיה אינה כרוכה בתמיכה חסרת פשרות בכל תצפית של יצור אגדי. העוסקים בתחום מקפידים לציין את חשיבות הקפדנות המדעית, אך מוסיפים כי יש גם לגלות פתיחות דעת ונטייה בין-תחומית (לדוגמה: לא להסס להשתמש במקורות מיתולוגיים או ספרותיים כדי לשאוב מידע מדעי). הקריפטוזואולוגים מגיעים מתחומים רבים ומייצגים קשת רחבה של גישות; מהם כאלו הדבקים במדעים נוקשים יותר, כמו זואולוגיה, וכאלו המתייחסים ביתר סלחנות לפגמיה המדעיים של הקריפטוזואולוגיה.

הביולוגיה הממסדית נוטה להתייחס לקריפטוזואולוגיה כאל מדע פסבדו-מדע; במיוחד לגבי השוליים הקיצוניים של התחום. רוב הקריפטוזואולוגים הם מדענים מכובדים בפני עצמם והם נאבקים להכרה ממסדית; ואף על פי שגילויים של מיני בעלי חיים חדשים תמיד מעורר התרגשות בקרב הקהילה המדעית, הקריפטוזואולוגיה מעולם לא הצליחה לגמרי לקבל את ההכרה לה היא מצפה.

המפלצת מלוך נס קיימת ע"פ כמה סיפורים באגם לוך נס שבסקוטלנד. עד היום היא לא התגלתה שם.

עובדה עליה נשענת הקריפטוזאולוגיה היא שיצורים רבים המוכרים לנו כיום נחשבו בעבר ליצורים אגדתיים (בעגת התחום: **קריפטידים**). סיפורים ושמועות על חיות אקזוטיות באפריקה ובהודו, למשל, סיפורים אשר הגיעו דרך מגלי ארצות, הוכנסו לרוב לתחום הפולקלור וזכו לעניין מדעי מועט בימי הביניים. מגלי הארצות עצמם שמעו את הדיווחים מתושבי המקום; אנשי המערב ניחו כי מדובר במיתולוגיה מקומית. הקריפטוזאולוגים טוענים כי יש ללמוד מן העבר ולא להגיב בביטול לסיפורים ותצפיות דומים בימינו אנו, שכן אזורים רבים על-פני כדור הארץ עדיין לא נחקרו דיים וביטול גורף של כל תצפית של קריפטיד הוא שגוי.

הקריפטוזאולוגים מציינים חיות שבעבר נחשבו לאגדתיות: גרילת הרים, דרקון קומודו (הלטאה הגדולה בעולם), דיונון ענק, ברווזן ועוד. בשנת

2003 התגלו באינדונזיה עצמות מין קדום של האדם, הומו פלורסינסיס; המין קרוי על שם האי בו התגלו העצמות, פלורס. לאחר זמן קצר התברר כי בפולקלור המקומי של תושבי פלורס קיים יצור בשם אָבו גוֹגו (Ebu Gogo) התואם בדיוק מפליא למראהו המשוער של מין האדם שעצמותיו נמצאו (שביב זה של הפולקלור המקומי שרד עד תחילת המאה ה-20) ^[דרוש מקור]. הגילוי עורר התרגשות בקהילה האנתרופולוגית והערכה מחדשת של הקריפטוזאולוגיה. הנרי ג'י (Henry Gee), העורך של מגזין הטבע האמריקני Nature, כתב כי "הקריפטוזאולוגיה, חקר היצורים המופלאים הללו, עשויה בהחלט להתעורר לחיים" ^[דרוש מקור].

כך או כך, הקריפטוזאולוגים טוענים כי ספקנות מוגזמת וראיית עולם מדעית נוקשה מדי עלולות ממש **לחבל** במציאתם של קריפטידים חדשים. חלק גדול מהספקנות נובע מהתמקדותה של הקריפטוזאולוגיה בחולייתנים; הסברה היא כי הסיכוי למצוא חולייתנים חדשים נמוך בהרבה בהשוואה למציאת חסרי חוליות, צמחים או חיידיקים חדשים.

ב-1982 נוסדה **החברה הבינלאומית לקריפטוזאולוגיה**, שמטרתה לרכז בצורה מסודרת את כל המחקרים והתצפיות בתחום. במרכזו של סמל החברה נמצא **אוקפי** - קרוב משפחה של הג'ירף, אשר התגלה רק בשנת 1901.

קריפטידים

בין הקריפטידים הידועים יותר ניתן למנות:

- **יְטִי** - (פרימט המתגורר לפי ההשערה באזור הרי ההימלאיה)
- **הביגפוט**
- **קוף הבואש** - (קוף דמוי אדם המפיץ ריח רע; קיימים תצלומים רבים שלו, אך ספקנים טוענים כי מדובר בבירור בסוג מוכר של קוף)
- **תולעת המוות המונגולית** (נטען כי היא הורגת את קורבנותיה בעזרת חשמל - בדומה לצלופח)
- **קייטינג-וור** - יצור דמוי-שור המוצג בתרבויות דרום מזרח אסיה כאוכל נחשים. לאחר שמצאו כמה אנשים "קרניים של היצור" אתר ה-IUCN סיווג שמדובר ביצור אמיתי המצוי בסכנת הכחדה, אך ביטל את הסיווג.
- **המפלצת מלוך נס**
- כמה חיות נכחדות כולל תת-מינים של מינים מוכרים כמו **נמר זנזיבר** או **זאב הונשו**. מספר אנשים טוענים גם לקיומם של חיות גדולות כמו **דינוזאורים**, **לטאות ים ענקיות** וכריש **המגלודון**.

ראו גם

- רשימת קריפטידים בוויקיפדיה האנגלית

- ריכוז מידע בנושאי קריפטוזואולוגיה (<http://www.cryptozology.com>)
- אתר החברה הבינלאומית לקריפטוזואולוגיה (<http://www.internationalsocietyofcryptozology.org>)

דף זה נערך לאחרונה ב-22:28, 12 בינואר 2019.

הטקסט מוגש בכפוף לרישיון [Creative Commons](#) ייחוס-שיתוף זהה 3.0; ייתכן שישנם תנאים נוספים. ר' את [תנאי השימוש](#) לפרטים.